

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Tekemisen Riemua Rajalla -projekti

Dokumenttielokuva

Leo Kaipainen

Nuorisotyö ja kansalaistoiminta (210 op)

12.2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Leo Kaipainen	Sivumäärä 37 ja 2 liitesivua
Työn nimi Tekemisen Riemua Rajalla –projektin dokumenttielokuva	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jukka Määttä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Suomen Nuorisoseurat ry	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tekemisen Riemua Rajalla –projektin dokumenttielokuva kertoo projektista, jota Suomen Nuorisoseurat ry on toteuttanut 2010-2012 vuosina. Videon ovat tehneet kolme projektin vapaaehtoista ja projektipäällikkö. Videota tehtiin kaikkien muiden projektien toimintojen ohella. Tarkoituksena oli kokeila suunnitelmallisen dokumenttielokuvan kuvamista ja sen toteuttamista. Kuvausryhmä joutui oppimaan kaikki videontuotannon asiat käytännössä kokeilemalla. Dokumenttielokuva tehtäessä haastateltiin projektin nuoria sekä Suomen että Venäjän puolelta, kahden nuoren vanhempia, nuorisotyöntekijöitä, Joensuun lyseon lukion rehtoria ja Sortavalan koulun numero 1. vararehtoria. Dokumenttielokuva esittää projektin tuloksia ja tekemisen riemua. Dokumenttielokuvan alkuperäinen idea oli esittää kahden nuoren unelmia ja niiden eroavaisuuksia sekä tutkia mitkä asiat vaikuttavat unelmiin ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Lopputulos oli kuitenkin erilainen.</p> <p>Dokumenttielokuva jää Suomen Nuorisoseuroille ja Sortavalan kaupungin Psykologis-pedagogisen keskuksen käyttöön. Psykologis-pedagoginen keskus on toiminut projektissa Suomen Nuorisoseurojen yhteistyökumppanina Venäjän puolella.</p>	
Asiasanat dokumenttielokuva, editointi, sosiaalinen vahvistaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Leo Kaipiainen	Number of Pages 39
Title Documentary movie of the project Fun Across the Border	
Supervisor(s) Jukka Määttä	
Subscriber and/or Mentor Finnish Youth association	
<p>Abstract</p> <p>In 2010 Finnish Youth association started a project "Fun Across the border". Idea of the project was to involve youth from city of Joensuu (Finland) and youth from city of Sortavala (Russia) in common activities as camps, trips and events. During the project team of 3 volunteers and the project manager took a challenge to create a documentary movie where they would reflect the difference in dreams and future plans between Russian girl and Finnish girl. Both girls were also active volunteers of the project.</p> <p>Filming team had no experience in making any kind of movies, although they took challenge anyway. It was a learning process for each member of the team. Each member had different task which they had to explore and learn with the director (project manager). They interviewed over 10 people for the movie and created own music for the movie. At the end documentary movie was finished but with completely new plot. By common decision team decided to make a movie about whole project and reflecting project with help of the two girls and other participants like leaders and volunteers.</p> <p>Project ends in 2012 December and documentary movie will be presented in Joensuu Kerubi on 12th of December.</p>	
Keywords documentary movie, social inclusion,	

Kiitokset

Tahtoisin kiittää seuraavia ihmisiä, jotka ovat olleet mukana tekemässä Tekemisen Riemua Rajalla –projektin (TRR) videota ja antaneet paljon omaa vapaa-aikaansa projektin toiminnoille. Otso Myrsky, joka on lähtenyt vapaaehtoisesti leireille ohjaajaksi ja suostunut haastaavaan tehtävään toimia videon kameramiehenä ja toisena käsikirjoittajana. Leena Sopanen, joka on toiminut suurena tukena projektin onnistumisessa ja projektin ohjausryhmän puheenjohtajana. Kalle Jäntti, siitä että on editoinut Dance4Life videota ja erityisesti projektin loppuvideota. Roope Tormulainen, joka on innostanut nuoria, toiminut vapaaehtoisena eri tapahtumissa ja rakentanut videon äänimaailmaa. Anna Petrova ja Annika Pesonen, jotka suostuivat olemaan videon päähahmoina ja sallivat meidän tutkia heidän elämäänsä kuin avointa kirjaa. Suuret kiitokset Sortavalan Psykologis-pedagogisen keskuksen työntekijöille Sofia Chandrantsevalle ja Ekaterina Mishinalle jatkuvasta tuesta, tiedoista ja haastattelujen järjestelystä. Kiitokset myös Anjan ja Annikan vanhemmille haastatteluista sekä Suomen ulkoasiainministeriölle ja Suomen Nuorisoseurat -projektille rahoituksesta. Kiitokset myös monille muille, jotka suostuivat kuvatuiksi ja haastatelluiksi.

Sisällysluettelo

Kiitokset	0
Johdanto	3
1. Tekemisen Riemua Rajalla –projekti	4
1.1 Dance4Life	5
1.2 TRR-projektin sisältö	5
1.3 Suomen Nuorisoseurat ry	6
2. ”Jostain on lähdettävä!” Dokumenttielokuvan idea ja sen kehittäminen	7
3. Unelmista totta	8
4. Videoprojekti	10
4.1 Kuvausryhmän rekrytointi	10
4.2 Käsikirjoitus ja sen laatiminen	11
4.3 Käsikirjoitus on videon sydän	13
4.4 Koulujärjestelmä	14
4.5 ”No money no funny”	15
4.6 Rahallinen tuki	15
4.7 Haastattelut	16
4.8 Kuvaukset	18
4.9 Kertoja	19
5. Editointi	20
5.1 Musiikki	21
5.2 Visuaalinen ilme	21
6. Lopputulos	22
7. Media nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä	23
5. Loppusanat	25
LIITTEET	27
Liite 1 – Dokumenttielokuvan idean alkuperäinen vedos	27
Liite 2 – Artikkelin Nuorisoseurat lehdessä	28
Liite 4 – haastattelu esimerkki	30
Lähteet	31

Johdanto

Tässä työssä kerron Tekemisen Riemua Rajalla –projektin (TRR) videosta ja siitä miten minä ja muutama nuori olemme oma-aloitteisesti tuottaneet projektin videon. Avaan vaihe kerrallaan, miten idea on syntynyt ja mitä kaikkia vaiheita olemme käyneet esivalmisteluiden aikana ja videon tekoprosessissa. Pohdin videotuotantoa projektina, jota olemme yhteisvoimin tuottaneet ja mitä kaikkea jouduimme tekemään sen eteen, sekä videotuotantoa omanlaisena nuorisotyömenetelmänä. Videon teko on ollut osa töitäni Suomen Nuorisoseurojen liitossa, jossa olen ollut töissä vuodesta 2010 projektipäällikkönä. Video, jonka alkuperäinen ajatus on ollut täysin erillainen kuin lopputulos, esittää TRR-projektia ja kahden tytön unelmia, sekä heitä ympäröivää maailmaa. Opinnäytetyössäni reflektoin videontekoa, eikä niinkään sen lopullista versiota. Työssäni käytän hyväkseni haastatteluista ja henkilökohtaisista kokemuksista saatuja tietoja.

TRR on antanut nuorille mahdollisuuksia kansainvälistyä ja tutustua naapurivaltion nuoriin. Tällaiset projektit, jossa nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa mitä tapahtuu, vahvistavat nuorten oma-aloitteisuutta ja rohkaisevat heitä kehittämään omia ideoita ja yrittämään erilaisia asioita ennakkoluulottomasti. Nuoret, jotka ovat olleet mukana projektissa alusta asti, ovat saaneet kokeilla erilaisia asioita ja nähdä erilaista nuorisokulttuuria rajanaapurilta. TRR-projekti päättyy joulukuussa 2012 ja videon lopullinen versio esitetään joulukuun 12. päivänä projektin loppuseminaarissa. Projektin päättyttyä Nuorisoseurojen ja Sortavalan yhteistyön tulevaisuus on epävarmaa, mutta ainakin yhteys on olemassa ja yhteiskuviot tulevat jatkumaan tavalla tai toisella. Nuoret ovat luoneet itselleen verkostoja rajan toiselta puolelta ja toivojeni mukaan nämä verkostot eivät häviä, vaikka projekti päättyy. Ainakin siitä voi olla varma, että kynnyks lähteä rajan toiselle puolelle on madaltunut ja jotkut ennakkoluulot on hävitetty. Kenties ne nuoret, jotka ovat olleet mukana, ovat tulevaisuudessa jatkamassa maidemme yhteistyötä ja poistavat kulttuurien väliset rajat kielimuurista riippumatta.

1. Tekemisen Riemua Rajalla –projekti

Vuonna 2010 keväällä aloitin töissä Suomen Nuorisoseurojen liitolla projektityöntekijänä.

Niihin aikoihin Tuija Sivonen (Silloinen Suomen Nuorisoseurojen liiton pääsihteeri) ja Leena Sopanen (Pohjois-Karjalan sovittelutoimiston toiminnanjohtaja) hakivat rahoitusta lähialueyhteistyöprojektia varten, jonka nimeksi tuli Tekemisen Riemua Rajalla (TRR). Suomen ulkoasiainministeriö myönsi lähialueyhteistyötuen¹ ja minut palkattiin projektin päälliköksi. Alustava idea oli tarjota miellyttävää tekemistä suomalaisille ja venäläisille nuorille, jonka parissa he pystyisivät tutustumaan toisiinsa. Toiminta-alueiksi valittiin Pohjois-Karjalasta Joensuun alue ja Venäjän puolelta Sortavalan alue. Sortavalan alueella oli valmiiksi hyvät kontaktit psykologis-pedagogiseen keskukseseen, joka valittiin yhteistyökumppaniksi jo projektia suunniteltaessa. TRR-projekti on tarjonnut näille nuorille mahdollisuuden kansainvälistyä ja saada ikimuistoisia kokemuksia monikulttuurisessa ympäristössä.

Projetin aikana nuoret pystyivät vaikuttamaan heille tarjottavaan toimintaan ja pääsivät itse suunnittelemaan erilaisia toimintoja, esimerkiksi leirejä ja koulutuksia.

Minä olen 25-vuotias mies, jolla on kaksoiskansallisuus. Olen syntynyt Petroskoissa ja asunut ensimmäiset 8 vuotta elämästäni Pietarin lähellä Hatsinassa. 14 vuotiana aloitin vapaaehtoisena Punaisella Ristillä. 11 vuoden aikana kerkisin Punaisella Ristillä olla ensiapu tiimissä, ensiapukilpailuissa, nuoriso-ohjaajana, hiv/aids kouluttajana, kouluvierailijana, pähdeopettajana, leiriohjaajana, töissä pohjois-Englannin Punaisen Ristin nuorisotiimissä, delegaatina Zimbabwessa, Tsekeissä, Itävallassa, Virossa ja Venäjällä. On toiminut hallitustehtävissä, niin osaston kuin piirin tasolla ja vuonna 2011 syksyllä aloitin Punaisen Ristin monikulttuurisuus keskuksen johtajana.

Nuoriohjaamisesta kiinnostuin enimäkseen ollessaan MyllyProjektissa elämysohjaajana ja Mannerheimin Lastensuojelu liitossa tukioppilas kouluttajana. Olen kerinyt olla monelaisissa leireissä, niin ympäristöaktiivismin puolella kuin humanismi puolella. Tulen hyvin toimeen nuorten kanssa ja pidän siitä suuresti.

---

¹ Keskeisiä yhteistyön tavoitteita ovat ydinturvallisuus, ympäristön tilan parantaminen ja tartuntatautien ehkäisy. Lähialueyhteistyön periaatteena on tietotaidon siirto kestävältä pohjalta mm. koulutuksen, neuvonnan, seminaarien, asiantuntijavierailuiden ja -vaihdon, selvitysten, tutkimuksen sekä yhteistyöhankkeiden muodossa. (Suomen Ulkoasianministeriö, 2011)

1.1 Dance4Life

1. joulukuuta 2010 joukko sortavalalaisia nuoria tuli Joensuuhun maailman aids-tapahtumaan. Mukanaan he toivat Dance4Life-kamppanian. Dance4Life-kamppania on järjestetty ympäri maailmaa jo melkein kymmenen vuoden ajan. Sen tarkoitus on nostaa HIV/Aids-tietoutta nuorten parissa ja herättää huomiota isoilla tanssitapahtumilla. Kolme venäläistä tyttöä opettivat Joensuun torilla noin 200:lle ihmiselle Dance4Life-tanssin, johon kaikki yhtyivät mukaan. Yksi vapaaehtoisistani kuvasi koko tapahtuman pienellä käsikameralla. Videon laatu ei ollut kovin hyvä, mutta saimme Kalle Jäntin kanssa tuotettua pienen mainosvideon (video liite 1). Se oli projektin ensimmäinen kosketus videotuotannon kanssa. Sortavalassa Dance4Life-tapahtumia on järjestetty muutamia kertoja vuodessa ja sortavalaiset vapaaehtoiset ovat kiertäneet paikallisia kouluja, jossa he kertoivat sukupuolitaudeista ja ehkäisykeinoista.

1.2 TRR-projektin sisältö

Projektin aikana kävimme Kolilla laskettelemassa ja tutustumassa suomalaiseen talvikulttuuriin. Koli-leirille osallistui nuoria Sortavalasta, Joensuusta ja myös Voronezhista. 2011-vuonna kävimme kulttuurimatalla Pietarissa ja samaisena kesänä kolme projektin vapaaehtoista järjestivät japanilaisen pop-kulttuurin festivaalin, johon muut projektin nuoret osallistuivat vapaaehtoisina talkoolaisina. Sortavalassa projektin aikana järjestettiin monenlaisia koulutuksia kouluissa nuorille ja keskuksen vapaaehtoisille. Yhtenä suurena toimintana oli ensiavun opetus, joka lähti liikkeelle siitä, että järjestimme Suomen Punaisen Ristin kanssa yhteistyössä ensiapukurssi ykkösen Sortavalan Psykologis-pedagogisen keskuksen työntekijöille ja vapaaehtoisille. Jälkeenpäin muutamia nuoria Joensuusta ja Sortavalasta osallistui kansainvälisiin ensiapukisoihin Petroskoissa, jossa he saivat lisää eväitä ensiaputyöhön.

Muutama projektin vapaaehtoisista pyörittivät sarjakuvakerhoa kolmen kuukauden ajan. Nyt kerhon ohjaajat asuvat muilla paikkakunnilla, mutta kaikki jatkavat sarjakuvataidetta omissa paikkakunnissaan. Katja Matilainen, joka oli toiminut kerhon pääohjaajana, käynnistää nyt samanlaista kerhoa Kouvolassa.

Tekemisen Riemua Rajalla –projekti antoi mahdollisuuden sortavalaisille vapaaehtoisille käydä ensimmäistä kertaa Suomessa ja kokeilla erilaisia aktiviteetteja. Projektin avulla myös Humanistisen ammattikorkeakoulun (HUMAK) yksi vuosikurssi pääsi tutustumaan Sortavalan nuorisotyöhön ja käymään vierailemassa venäläisessä koulussa. Vastineeksi joukko sortavalaisia opiskelijoita kävi tutustumassa HUMAKiin ja katsomassa Joensuun kaupunkia. Matkat avarsivat nuorten käsitystä naapurivaltiota ja antoivat todellisen kuvan siitä, millainen elämä siellä on. Vaikka Sortavalan kaupunki on vain 140 kilometrin päässä Joensuusta, nuorista vain murto-osa on käynyt Venäjällä ja tietää millaista elämä siellä oikeasti on. Joillakin on pelkoja ja epäluuloja, jonka takia he eivät uskalla lähteä Venäjälle. Kuitenkin tällaiselle valmiiksi järjestetylle reissulle, jossa on iso porukka mukana ja ohjaajat jotka tuntevat maan tavat ja kielen, on helpompaa lähteä mukaan. Pienikin kosketus kulttuuriin ja oma henkilökohtainen kokemus voi rikkoa joitakin ennakkoluuloja ja rohkaista lähtemään uudelle reissulle.

Projektin loppuvaiheessa järjestimme sirkustoimintoja molemmin puolin rajaa. Sortavalaisille järjestimme kahden päivän pituisen sirkuskoulutuksen ja Joensuussa käynnistimme oman sirkusryhmän, joka elää tällä hetkellä jo täysin omaa elämää.

Kokonaisuudessa voi sanoa, että projektissa on ehditty tehdä monenlaista ja vaikka se kesti vain kolme vuotta, nuorille varmasti jäi paljon muistettavaa. Dokumenttielokuvamme on vain yksi pieni osa projektia, mutta se kuvastaa hyvin, mitä olemme tehneet.

1.3 Suomen Nuorisoseurat ry

Suomen Nuorisoseurojen Liitto on nuorisoseurojen valtakunnallinen yhdysside. Se järjestää kulttuuritapahtumia ja koulutusta, kehittää toimintaa ja toimintaedellytyksiä yhdessä jäsenyhteisöjensä ja yhteistyökumppaneidensa kanssa, sekä hoitaa viestintää. Tunnetuimpia liiton järjestämistä tapahtumista ovat kansanmusiikin ja kansantanssin toimijat kokoavat Folklandia, Pispalan Sottiisi ja Tanssimania sekä teatterin harrastajat kokoava Teatterilaiva. Tällä hetkellä liitossa on noin 700 seurajäsentä. 2012 Suomen Nuorisoseurojen liitto yhdistyi Kalevalan nuortenliiton kanssa ja järjestön nykyinen nimi on Suomen Nuorisoseurat ry. TRR-projekti on

kolmen vuoden aikana ollut yksi suurimmista kansainvälisistä projekteista Suomen Nuorisoseurojen liitossa.

Dance4Life-tapahtuman inspiroimana projektia ryhdyttiin dokumentoimaan entistä ahkerammin. Monia nuoria kiinnosti valokuvaaminen ja rohkaistakseni heitä minä ja Arvo Peltonen, joka teki vuonna 2011 keväällä Humanistisen ammattikorkeakoulun työharjoittelun TRR-projektissa, organisoimme valokuvauskoulutuksen. Kouluttajaksi pyysimme Kuvamaailman omistaja Vesa Kuukka. Vesalla on monien vuosien valokuvauskokemus ja hän on tehnyt koulutuksia aikasemminkin. Arvo ja Vesa vetivät suomalaisille nuorille päivän mittaisen valokuvauskoulutuksen, jonka yhteydessä paljastimme projektin valokuvauskilpailun. Kilpailun teemaksi valittiin: ”Minun kulttuurini”. Siihen ottivat osaa suomalaiset ja venäläiset nuoret. Kaikista osallistuneista valokuvista valittiin 2012 talvella yksi venäläinen ja suomalainen otos voittajiksi. Ostin Sortavalan Psykologis-pedagogiselle keskukselle valokuvakameran, jota he pystyvät lainaamaan nuorille ja dokumentoimaan sillä omia toimintojaan. Arvon kanssa kehitelimme projektille Internet-sivuja, mutta vähäisen käytön takia ja ajan puutteen vuoksi sivut eivät ikinä menestyneet ja vuonna 2012 päätimme olla jatkamatta niiden päivitystä.

Videokuvausta tehtiin myös vuonna 2011 tukioppilasleirillä, johon osallistui sekä suomalaisia että venäläisiä nuoria. Otso Myrsky, josta myöhemmin tuli meidän dokumenttielokuvan kameramies, oli toiminut yhtenä leirin ohjaajana ja hänen tehtäviinsä kuului muun muassa leirin kuvaaminen. Valitettavasti ajan puuten takia videota ei ikinä editoitu loppuun, eikä näytetty missään. Katselimme videon jälkikäteen ja ihmettelimme editoinnin saloja ja kuvauksen metodeja. Jo siinä vaiheessa tiesin, että meidän on tehtävä joku isompi videoprojekti.

2. ”Jostain on lähdettävä!” Dokumenttielokuvan idea ja sen kehittäminen

Kesäisenä iltapäivänä 2011 istahdin vajaan kymmenen nuoren kanssa nurmikolle Joensuun keskustassa keskustelemaan TRR-projektin tulevista toiminnoista ja kyselin heidän ideoitaan ja ehdotuksiaan jatkotoiminnoista. Käytyäni läpi leiripalautteet, suunnittelimme tulevia matkoja. Vaihdettuamme kuulumisia nostin esille videonteon ja kyselin heidän kokemuksiaan kuvaamisesta. Nuoret tykkäsivät

ideasta tuottaa jokin pieni filmi tai lyhytelokuva, mutta emme päässeet mihinkään yhteiseen päätökseen, joten ehdotin, että jokainen pohtii omalla ajallaan ja laittaa minulle facebookissa ehdotuksia, joista voin valikoida muutamia järkevimpiä, joista äänestämme seuraavalla tapaamisella. Sain monenlaisia kauhuelokuva- ja toimintaelokuvaideoita, mutta eniten silmään pisti ehdotus tehdä dokumenttielokuva, jossa olisi sekä suomalainen että venäläinen perspektiivi. Innostuin ideasta ja lähdin kyselemään mielipidettä Venäjän puolelta.

Sortavalassa juttelimme Psykologis-pedagogisen keskuksen johtajan ja kahden ohjaajan kanssa ideasta ja dokumenttielokuvan mahdollisesta työstämisestä. Tartuimme ajatukseen, jossa vertailisimme nuorten maailmoja ja elinympäristöä, mutta itse en halunnut tehdä selvää vastakkainasettelua ja ehdotin, että filmin aiheen pitäisi olla neutraali ja henkilökohtainen, ettei siihen tulisi paremmuusnäkökulmaa. Pohdiskeltuani asiaa yksin, sain kirjoitettua vedoksen, josta

Sortavalan kaupungin Psykologis-pedagoginen keskus tarjoaa psykologien ja nuorisotyöntekijöiden ammatillista tukea kaupungin kouluille. Keskus järjestää erityisopetusta ja kouluttaa opettajia. Psykologis-pedagoginen keskus tarjoaa nuorille vaihtoehtoista vapaa-ajan toimintaa vapaaehtoisuuskentällä ja auttaa lapsia, joilla on oppimis- ja keskittymisvaikeuksia koulussa. Joka vuosi keskus kouluttaa uusia vapaaehtoisia, jotka sitten toimivat kouluissa tukioppilaina ja eri projekteissa osallistujina ja vetäjinä.

tekisimme dokumenttielokuvan (liite 1). Kokeillakseni aiheen mielenkiintoa ja järkevyyttä, kutsuin suomalaiset nuoret kahville ja haastoin heidät pohtimaan omia unelmiaan ja tekemään ajatuskartan niistä. Kahden tunnin aikana kävimme mielenkiintoisia keskusteluja unelmista ja siitä, mistä ne tulevat. Harjoituksen jälkeen paljastin dokumenttielokuvan idean: ”Nuorten unelmat ja tulevaisuuden näkymät” ja kyselin heidän mielipiteitään. Kaikkien mielestä ajatukseni kuulosti hyvältä ja päätimme tarttua haasteeseen.

3. Unelmista totta

Nuorten unelmat koostuvat heidän kokemuksistaan, elämyksistään ja ympäristön vaikutuksesta. Se, mitä nuori ihminen kokee tai todistaa, voi muokata, vahvistaa tai rikkoa hänen unelmiaan. Unelmat ovat yleensä ajatuksia ja päämääriä, joiden saavuttaminen on vaikeata tai jopa mahdotonta. Monet unelmat ovat myös fiktiivisiä. Ideaalitalanteissa ihmisen unelmat kohtaavat suunnitelmien ja päämäärien kanssa. Yleensä kuitenkin nuorten unelmat ovat fiktiivisiä heittoja ja ajatusleikkejä siitä, mikä olisi hienoa heidän mielestään. Usein asettaessa päämääriä nuori ei pohdi niitä unelmina vaan velvollisuuksina, mahdollisuuksina ja suorituksina. Nuoriin vaikuttaa yhteiskunnan painostus, vanhempien odotukset, itsetunto ja kaikista eniten omat odotukset. TRR-projektin aikana haastateltaessa nuoria heidän unelmistaan, sain yleensä vastaukseksi jonkin ammatin ja yleisiä ihanteita kuten perhe, varakkuus, matkustaminen ja kuuluisuus. Se on selvä esimerkki siitä, että yhteiskunnan ihanteet ja hienoina pidetyt asiat heijastuvat vahvasti nuoriin ja heidän odotuksiinsa elämää kohtaan. Se ei välttämättä tarkoita, etteivätkö nuoret etsisi omia ihanteitaan ja unelmiaan. Ne ovat yhtä hyviä unelmia kuin kaikki muutkin, ne ovat vain ihmiskunnassa yleisempiä ja laajasti arvostettuja asioita. Nuoren hakiessa hyväksyntää ja yhteiskunnallista arvostusta, he nojautuvat monesti yleisiin ihanteisiin ja omaksuu niitä omiksi. Koulukeskeisessä yhteiskunnassa perinteistä polkua kulkeva nuori näkee hyvän koulutuksen ovena menestykseen. Videon kuvaamisen aikana kysyimme jokaiselta haastateltavalta näkökulmaa siihen, että saako vain koulutuksen kautta hyvän elämän. Kukaan ei täysin yhtynyt mielipiteeseen, mutta nuorten mielestä menestyksenkäs tulevaisuus edellyttää hyvää koulutusta. Erityisesti Anja oli vahvasti koulutuksen puolella, kun taas Annika pohti enemmän vaihtoehtoisia teitä ja näki koulutuksen ennemminkin itseisarvona. Tyttöjen vanhemmat olivat sitä mieltä, että koulutus ei ole olennainen avain onnellisuuteen. Juteltaessa sortavalaisten nuorten kanssa huomasin, että heidän tulevaisuuden valinnat ja ihanneammatit ovat heijastuksia heidän vanhempien uravalinnoista realistisin näkemyksin. Anja, joka on meidän dokumenttielokuvassa toinen päähahmo, suunnittelee valmistumista kouluopettajaksi niin kuin hänen äitinsä. Jo pienestä asti hän on käynyt kouluissa avustamassa äitiään opettamisessa. Suomalaiset nuoret taas mieluummin etsivät erilaisia ammatteja kuin missä heidän vanhempansa ovat. ”Kulttuurinen moninaisuus, muutos ja vapaus ovat lisääntyneet moderniin teollisuusyhteiskuntaan verrattuna. Nuoret luovat omia identiteettejään erilaisissa ympäristössä kuin vanhempansa.” (Siivonen, Kotilainen, Suoninen, 2011.)

Eija Seppänen raportissaan ”Nuorten tulevaisuuskuvat” toteaa, että nuorten tulevaisuuskuvat ovat hyvin perinteisiä ja heidän perhe-elämä on yksi tärkeimmistä asioista. Myös sukupuoliroolit elävät vahvasti. TRR-projektin nuoret Venäjän puolella vahvistavat Seppäsen toteamuksen, mutta joensuulaiset nuoret, jotka ovat olleet projektissa mukana, eivät näe sukupuolirooleja enää samanlaisena asiana kuin edelliset sukupolvet. Suomalaiset nuoret yllättivät monilla tavoilla vastatessaan kysymyksiini. Myöskään vanhempien painostus ei tuntunut niin suurelta kuin Venäjällä. Asiaan tietenkin vaikuttaa varakkuuden taso ja mahdollisuuksien laajuus. Esimerkiksi Sortavalan kaupunki ei pysty tarjoamaan nuorille korkeakoulutusta ja monilla nuorilla ei ole mahdollisuutta lähteä muualle opiskelemaan. Näin nuoret toteuttavat itseään sen mukaan, mikä on mahdollista. Yksi sortavalainen poika vastasikin, että häntä ei hirveästi huvita miettiä erilaisia ihanneuravalintoja, sillä pitää valita se joka elättää ja mihin on rahkeita. Mahdollisuuksien puute on kuitenkin saanut sortavalaiset nuoret olemaan luovia ja kehittämään omia harrastuksiaan ja mahdollistamaan asioita itse. Hyvänä esimerkkinä on Psykologis-pedagogisen keskuksen entinen vapaaehtoinen Alexandr. Hän valmistui peruskoulusta, lähti yrittäjäksi ja paikallispolitiikkaan ajamaan nuorten asioita. Kun juttelin hänen kanssaan, hän sanoi, että jos olisi voinut opiskella yhteiskunnan asioita, niin hän olisi tehnyt sen, mutta nyt hän oppii tekemällä ja itseopiskelulla. Hän kuitenkin haaveilee saavansa jonain päivänä yliopistotutkinnon yhteiskuntatieteistä.

On vaikea mennä arvioimaan ja etsimään kahden eri kulttuurin nuorten erilaisuuksia ja yhtymäkohtia heidän unelmissaan, kun kulttuurit tuntuvat eroavan naapurustosta toiseen ja jokaisen nuoren mieli on täynnä epävarmuutta ja oman paikkansa etsimistä. Tärkeintä on kuitenkin, että jokainen nuori, vastatessaan kysymyksiin ja jutellessaan työpajojen aikana, on hetkeksi pysähtänyt miettimään omaa tulevaisuuttaan ja pohtinut omia tulevaisuuden unelmakuviaan. Videossa emme valitettavasti pystyneet pohtimaan aihetta kovin laajasti ja tutkimuskin jäi pintapuoliseksi.

4. Videoprojekti

4.1 Kuvausryhmän rekrytointi

Tiesin heti alusta, etten pystyisi sitomaan montaa nuorta videon tekoon, sillä videon ja erityisesti dokumenttielokuvan tuottaminen on pitkä prosessi, joka vie paljon aikaa ja siihen pitää olla sitoutunut alusta loppuun asti. Kysyin mukaan kaverini Otso Myrskyn, joka oli myös yksi leirin ohjaajista ja tiesin hänen olevan kiinnostunut videoalasta ja kuvaamisesta erityisesti. Otso on teinipoikana kuvannut kotivideoita kavereiden kanssa ja häneen pystyin luottamaan.. Hän lähti ilomielin mukaan projektiin, kuitenkin tietämättä miten paljon tämä tulee oikeasti viemään aikaa ja hermoja. Otso on myös opiskellut joskus venäjän kieltä ja hänellä on paljon interesseja venäjän kulttuuria kohtaan. Näin tiesin hänen sitoutuvaan myös muihin projektin toimintoihin. Näihin samoihin aikoihin tutustuin myös nuoreen Roopeen, joka opiskeli äänituotantoa ja teki ahkerasti musiikkia. Sain Roopen kiinnostumaan TRR-projektista ja päätinkin kysyä häntä meille äänimieheksi dokumenttielokuvaan. Tiesin, että matka Venäjälle voisi avartaa Roopen elämä ja antaa uusia näkemyksiä. Hänen todella sosiaalinen personallisuus toisi myös paljon iloa ja meininkiä matkoihin. Enää puuttui editointia osaava ihminen ja filmin tähdet. Filmin henkilöiksi oli tietenkin otettava sellaiset nuoret, jotka olivat jo mukana TRR-projektissa. Se kävikin vallan kivuttomasti. Pidimme projektin nuorten kanssa jälleen yhden tapaamisen, jossa esittelin Otson ja Roopen heille, jotka eivät poikia vielä tunteneet. Keskustelimme pitkään dokumenttielokuvasta ja sen käsikirjoituksesta. Päätimme valita yhden suomalaisen nuoren (siihen suostui Annika Pesonen) ja yhden venäläisen nuoren (Anna Petrova, jota ehdotti Sofia Chandrantseva, Sortavalan Psykologis-pedagogisen keskuksen johtaja). Saatuamme tarvittavat ihmiset kasaan, lähdimme Otson kanssa kehittämään käsikirjoitusta ja Nuorisoseurojen liiton pääsihteerin pyynnöstä teimme lehtiartikkelin tulevasta dokumenttielokuvasta (lehtiartikkeli liite 2.).

4.2 Käsikirjoitus ja sen laatiminen

En ole kertakaan elämäni aikana tehnyt käsikirjoitusta ja sellaisen tekeminen kuulosti heprealta. Nuorten ja muiden osallisten odotukset antoivat minulle motivaatiota tutustua aiheeseen ja hakea ammattilaisen apua. Sattuman kaupalla selvisi, että silloisen tyttöystäväni isä teki dokumenttielokuvia ammatikseen ja hän suostui antamaan minulle vinkkejä ja kehittämisideoita. Vaikka oli hyvä saada ammattilaisen

tukea, halusin silti pitää videon täysin meidän omana projektina, jossa yhdessä täysin nollasta oppisimme ja yrittäisimme omilla kyvyillämme. Otson kanssa istuimme monta tuntia kahvilla miettien käsikirjoitusta ja yritimme laatia järkevää runkoa, mutta se ei tuntunut luonnistuvan yhtään. Kaverini Juhanin kanssa tongimme erilaista tietoa nuorten unelmista ja teimme pienen selvityksen aiheesta, mutta sekään ei tuntunut antavan minkäänlaista linjausta dokumenttielokuvallamme. Päätimme lähteä kuvaamaan ilman selkeätä käsikirjoitusta. Lainasimme kameran kaveriltamme Erkko Kuskelinilta ja lähdimme tekemään ensimmäistä haastattelua. Erkolle kuuluu suuri kiitos, sillä vaivasimme häntä vuoden verran. Jouduimme monesti pyytämään kameran lyhyellä varoitusajalla ja Erkko antoi meille kameransa maksutta aina kun tarvitsimme sitä. Matkoja varten kuitenkin otin erillisen vakuutuksen kamera varten. Muutaman haastattelun tehtyämme ja oltuamme Venäjällä nuorisoleirillä, pääsimme vihdoinkin yhteisymmärrykseen ja saimme vision tulevalle dokumenttielokuvalle. Rakensimme käsikirjoituksen haastattelujen avulla ja niistä tuli meidän pääsääntöisesti tärkein tietolähteemme. Tiesin kuitenkin, että käsikirjoitus eläisi ja vasta editointivaiheessa saisisimme lopullisen version. Ajan puutteen ja meidän kokemattomuutemme takia käsikirjoitus muuttui todella paljon ja sen lopullinen versio ei peilannut alkuperäistä ideaa melkein yhtään. Viimein luovuimme alkuperäisestä ideastamme tutkia ja vertailla nuorten unelmia Venäjällä ja Suomessa ja päätimme tehdä videon itse projektista.

Loppujen lopuksi video jakaantui kolmeen osaan ja käsikirjoitus muokkautui seuraavasti:

Osa 1: Kertoja kertoo TRR-projektista ja lyhyesti sen toiminnoista. Sen jälkeen esittäytyvät Annika ja Anja

Osa 2: Tässä osassa esitetään suomalaiset ja venäläiset koulujärjestelmät, niiden erot ja mahdollisuudet. Joensuun lyseon lukion rehtori ja Sortavalan koulun numero 1 vararehtori kertovat omia ajatuksia kouluelämästä ja esittelevät omia koulujaan. Anja ja Annika kertovat omia koulukokemuksia.

Osa 3: Nuoriso-ohjaajat pohtivat projektin tuloksia ja nuorten tulevaisuutta. Anja ja Annika kertovat omista ajatuksistaan ja tulevaisuuden suunnitelmistaan.

Osa 4: Valokuvia ja videopätkiä TRR-projektin toiminnoista, sekä kertojan puhe projektista.

4.3 Käsikirjoitus on videon sydän

Jokaisella elokuvalla on käsikirjoitus. Se on elokuva tekstimuodossa, jossa näkyy jokaisen henkilön repliikit ja jokainen kuvausotos on tarkasti kuvailtu. Käsikirjoitus toimii ohjaajalle, kuvaajalle, näyttelijöille ja muulle kuvausryhmälle runkona, jota he seuraavat. Jokaisella elokuvalla on usein alku, keskikohta ja loppu; se on vakiintunut valtaelokuvan rakenne. Tämä rakenne pätee erilaisiin mediateksteihin, kuten lyhyeen uutisraporttiin, mainokseen, dokumenttielokuvaan tai fiktiivisiin tarinoihin. Käsikirjoitus on rakenteen kohtausluettelo ja jokainen osapuoli tuo oman näkemyksensä ja käsikirjoitustulkintansa. Kuitenkin viimeinen päätös jää aina ohjaajalle. Käsikirjoituksen mukaan editoija ja ohjaaja muokkaavat lopullisen tuotoksen. Elokuvan käsikirjoitus on yleensä tarina, joka on muokattu kuvattavaksi, kun taas dokumenttielokuvan käsikirjoitus on teksti, jolla pyritään tuomaan dokumentoitava asia mahdollisimman tarkasti esille. Käsikirjoitus kertoo, mitä katsoja näkee ja kuulee valkokankaalla, televisioruudulla tai digitaali-näytöllä. Siihen sisällytetään kertojan, mahdollisten haastateltavien repliikit ja kuvataan materiaalia, jota käytetään lopullisessa versiossa. Käsikirjoitus ei kuitenkaan ole kaunokirjallisuuden teos, joten ylimääräiset koristeellisuudet ja adjektiivit tulee jättää pois. Dokumenttielokuvan käsikirjoitus yleensä elää koko kuvauksen ajan, sillä tehtäessä dokumenttielokuvaa, pyritään vastaamaan asetettuun kysymykseen ja muokkaamalla käsikirjoitusta tuodaan saadut tiedot tulkittavaan muotoon. Käsikirjoitusta laatiessa on hyvä miettiä omia katsojia ja heidän tietojen määrää. On tärkeää myös tiedostaa oma kohderyhmänsä ja dokumenttielokuvan tarkoitusta. Mikäli dokumenttielokuvalla avataan tai selvitetään jotain aihetta, on välttämätöntä, että tutkittavan/esitettävän aiheen tieto ja käsitteet tulevat ymmärretyksi niillekin, jotka eivät ole millään tavalla tekemisessä sen kanssa. Jos taas dokumenttielokuvalle on tarkkaan määrätty kohderyhmä, esimerkiksi opetusvideo sairaanhoitajille tai jollekin erityisalalle, niin video voi sisältää sen alan erityissanastoa ja syventyä yksityiskohtiin. Kaikkia näitä asioita on pohdittava ennen kuin luo oman dokumenttielokuvansa käsikirjoitusta. Käsikirjoituksen avulla voi erotella jo kuvauksen aikana relevanttia tietoa. Käsikirjoitusta muuttaessa on oltava erittäin varovainen, ettei dokumenttielokuva menettäisi sille asetettuja tavoitteita. Isoissa projekteissa näistä muutoksista päättävät rahoittajat ja ohjaaja. On myös olemassa erikseen kuvakäsikirjoitus, mutta sellaista harvoin käytetään dokumenttielokuviin. Kuvakäsikirjoituksen tekevät

ohjaaja ja kuvaaja täsmentääkseen kuvauskulmia, kameran liikettä, kuvakokoja ja kuvakulmia. Se tehdään usein kuvina, piirroskuvina tai valokuvina. (Koiso-Kanttila 2003 ja Nevala.)

4.4 Koulujärjestelmä

Videolla esittelemme lyhyesti Venäjän ja Suomen koulutusjärjestelmät ja Joensuun Lyseon lukion rehtori, sekä Sortavalan koulu numero yksi vararehtori, kertovat yksityiskohtaisemmin omista kouluistaan ja siitä, mitä heillä on tarjolla. Koulu on tärkeä osa nuoren elämää. Nuoret oppivat sekä akateemisia taitoja, että elämän tyylejä ja tapoja. Monet nuoret saavat kavereita, jotka pysyvät heidän elämässään vielä monia vuosia koulunkin jälkeen. Nuoret omaksuvat asenteita ja näkemyksiä elämästä muiden oppilaiden ja opettajien kautta. Suomalainen koulujärjestelmä koostuu pakollisesta peruskoulutuksesta, johon kuuluu alakoulu ja yläkoulu. Tämän jälkeen on mahdollisuus valita lukion ja ammattikoulun väliltä. Lukion ja ammattikoulun voi myös käydä samanaikaisesti. Tätä kutsutaan kaksoistutkinnoksi. Toisen asteen koulutuksen jälkeen nuorella on mahdollisuus jatkaa opiskeluaan yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa, joihin haetaan päättötodistuksen ja mahdollisen pääsykokeen perusteella. (Lehikoinen 2011.) Venäjän koulutus jakaantuu yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Valtio takaa nuorelle maksuttoman yleissivistävän koulutuksen, joka kestää yhteensä 11 vuotta, joista 9 vuotta on pakollista oppivelvollisuutta. Tämän lisäksi valtio tarjoaa nuorelle yhden ilmaisen ammatillisen koulutuksen korkeakoulussa. Korkeakoulutus on mahdollista saada yliopistossa, akatemiassa tai instituutissa. (Mishina 2011.)

Koulujärjestelmät ovat samantyyliisiä, mutta niin kuin Suomessakin jokainen koulu erottuu toisestaan riippuen paikkakunnasta, varoista, henkilökunnasta ja tietenkin oppilaista. Venäjän ja Suomen koulujärjestelmien suurin ero on kuitenkin painopisteissä ja sosiaalisessa toiminnassa. Venäjällä tukioppilastoiminta on vasta alkamassa ja opetuksessa ei käytetä paljoa osallisuusmenetelmiä vaan enemminkin luentomaisia tunteja. Tärkeimpinä aineina pidetään matemaattisia aineita kuten fysiikka, kemia ja matematiikka. Suomessa taas jokaisessa koulussa on oppilaiden hallitus, monissa kouluissa toimii tukioppilaat ja koulu järjestää erilaisia aktiviteetteja

tuntien ulkopuolellakin. Opetuksissa käytetään pienryhmämenetelmiä ja monia muita keinoja

Koulutus perustuu aina opettajien näkemyksiin ja taitoihin, vaikka opetussuunnitelma olisikin samanlainen. Sortavalassa ollessa aika syrjällä isoista kaupungeista opettajien on tehtävä omia valintoja. Rahoituksen määrä on pieni, mutta vaatimukset ovat kovia.

4.5 ”No money no funny”

Äänimiehemme teki listauksen tarvikkeista, jotka hän tarvitsee haastattelujen äänittämiseen ja tuottaakseen laadukkaan ääniraidan elokuvalle. Silloin huomasin, että dokumenttielokuva tarvitsee myös rahoitusta, sillä tarvikkeita ja matkakuluja emme pystyisi maksamaan omista lompakoistamme. Silloin oli marraskuu 2011 ja oli tehtävä budjettiarviointi vuodelle 2012 koko TRR-projektia varten. Projektin ohjausryhmän kokouksessa esittelin tulevia ideoita projektille ja erityisesti dokumenttielokuvan. Se, että teemme nuorten kanssa dokumenttielokuvan oli jo kaikille ohjausryhmän jäsenille tiedossa, mutta mitään virallista päätöstä rahoituksesta ei ikinä tehty. Joten listasin tulevat matkakulut ja hankintakulut dokumenttielokuvaa varten ja laitoimme sen budjettiarviointiin (liite 3). Budjettisuunnitelma meni läpi ulkoasianministeriössä, joten enää projektia ei voitu perua, sillä rahoituskin oli jo annettu. Pienellä pelolla ja jännityksellä menin kertomaan asian kuvausryhmälleni ja otimme haasteen vastaan.

4.6 Rahallinen tuki

Erilaiset tahot ja ihmiset vaativat erilaisia budjettiarviointia ja kustannuslaskentaa. On tärkeää muistaa, että budjettiarvioinnin on täsmättävä toimintasuunnitelman kanssa. Budjettia laatiessa on mietittävä jokainen pieni yksityiskohta ja vaikka suunnitelmat ja budjettiarvioinnit harvoin menevät tismalleen niin kuin on suunniteltu, on tiedostettava että rahoja ei voi käyttää niihin asioihin, joita ei ole suunnitelmassa. Jos rahaa menee vähemmän mitä on suunniteltu, voidaan sitä käyttää muihin toimintoihin, mutta vain rahoittajatahon suostumuksella. Kolmannella sektorilla varojen iso ylijäämä on merkki

huonosta budjettisuunnitelmasta ja se voi vaikuttaa niin suuresti, että järjestö tai ryhmä ei saa enää rahoitusta tulevaisuudessa. Joten toimijoita kehoitetaan käyttämään kaikki hankkeen tai projektin varat loppuun. Elokuvan rahoitusta tehtäessä on laadittava myös aikataulutus, mikäli se on mahdollista. Siihen lasketaan kaikkien tarvikkeiden kulut, matkakulut, ruokailukulut, ohjelmistokulut, mahdolliset yllätyskulut, tuotantokulut, palkkiot jne. Isoilla elokuvilla on yleensä monta rahoittajaa, kuten erilaiset yritykset tai sponsorit. Rahoituksesta sovittaessa tehdään erillinen sopimus, jossa määrätään rahojen käyttöoikeudet, rahoittaja ja ohjaajan vaatimukset. Esimerkiksi jos ohjaaja tekee tutkivan dokumenttielokuvan kosmetiikkatuotteista, ja joku kosmetiikkabrändi haluaa rahoittaa tällaista hanketta, sopimukseen voidaan lisätä lisäyksiä kuten: ”dokumenttielokuvassa pitää näkyä rahoittaja firman tuotteita” tai ”ohjaaja ei vasta rahoittajalle, jos tutkimuksen aikana rahoittaja firmalle aiheutuu selviä haittoja”.

Rahoitusta voi etsiä yksityishenkilöiltä, järjestöiltä, säätiöiltä, yrityksiltä ja jossain tapauksissa valtioltakin. Rahoitusta etsiessä on oltava jo näkemys mitä tekee ja oltava toimintasuunnitelma, muuten rahoittaja ei tiedä mihin rahoja on laittamassa ja todennäköisesti ei suostu rahoittamaan sellaista hanketta.

4.7 Haastattelut

Alustavassa käsikirjoituksessa ja ideassa suunnittelimme niinkin paljon haastatteluja kuin 24, joista puolet oli toteutettava Venäjän puolella ja puolet Suomessa. Aloitimme haastattelulla Annika Pesosen kanssa. Tarkoitus oli kokeilla äänityslaitteita ja testata erilaisia kuvauskulmia, sekä yhteistyötämme käytännössä. Haastattelun toteutimme taitokorttelin kahvilassa, sillä halusimme taustalle mukavan äänimaailman ja leppoisan kahvilatunnelman. Haastattelukysymyksiä ei tehty erikseen, eikä niillä ollut silloin mitään merkitystä. Iloksenne huomasimme, että laitteet toimivat moitteettomasti ja yhteisymmärryksemme oli todella hyvä. Sen jälkeen oli hyvä lähteä toteuttamaan oikeita haastatteluja. Syksyn ajan teimme tahdikkaasti haastatteluja Suomen puolella ja jokaisen haastattelun jälkeen kävimme yhdessä läpi materiaalin ja kehitysideoita. Haastattelimme Annikan vanhempia, hänen kavereitaan, koulun rehtoria ja marraskuun puolella pääsimme lähtemään toimintaleirille Venäjälle, jossa toteutimme myös Anjan haastattelun ja psykologis-pedagogisen keskuksen ohjaajan

haastattelun. Jokaisen haastattelun kysymykset suunniteltiin etukäteen ja lähetettiin haastateltavalle luettavaksi. Jokainen haastattelu oli erilainen ja toi muutoksia käsikirjoitukseen ja koko elokuvan linjaukseen. Yritimme pitää selvän linjan, mutta emme voineet tietää vastauksia etukäteen ja monet haastateltavista yllättivätkin meidät mitä odottamattomimmilla vastauksilla. Roopea ja Otsoa jännitti suuresti tehdä kuvauksia Venäjällä ja haastattelut olivat heille varsin vaativia tilanteita, sillä he eivät voineet ymmärtää sanaakaan mitä haastateltava sanoo. Minä sain toimia haastattelijana ja monesti jouduin ohjaamaan lisää kysymyksillä, jotta saimme edes lähelle sellaisen vastauksen mitä kaipasimme. Haastavinta oli järjestää haastatteluajat niin, että kaikki pääsisivät paikalle. Haastatteluita toteutettiin erilaisissa paikoissa, mikä myös toi omia haasteita. Annikan vanhempia haastattelimme heidän kodissa, josta saimme myös täytemateriaalia videolle. Haastateltaessa Sofia Chandrantsevia koimme pientä takapakkia: videokamerastamme loppui akku ja laturi oli jäänyt Suomeen, jonka takia jouduimme tekemään lopun haastattelusta huonommanlaatuisella videokameralla. Editointivaiheessa huomasimme, että kameroiden laatutason ero on liian iso ja siksi jouduimme jättämään suurimman osan Sofian haastattelusta pois. Vaikka jokainen haastattelu oli omanlainen, huomasimme kuitenkin eron myös venäläisessä ja suomalaisessa tavassa vastata kysymyksiin. Venäjällä meitä kohdattiin kuin ammattilaisia ja haastattelutilanteissa keskustelua käytiin todella asiallisella tavalla vain aiheeseen liittyvistä asioista. Suomessa taas monet ottivat haastattelut todella kevyesti ja suorien vastauksien saantiin oli joksikin vaikeata. Siinä tietenkin huomasi senkin, että ketkä ihmiset ovat olleet aikaisemmin kameran edessä ja kenelle se taas on uusi, jopa pelottava asia.

Haastattelu on tilanne, jossa yksi tai enemmän henkilöitä kysyvät erilaisia kysymyksiä toiselta taholta, ja jossain tapauksissa kysymyksiä kysytään molempiin suuntiin. ”Haastattelut voidaan jakaa lomake-, teema- ja avoimiin haastatteluihin, jotka voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Nämä monet haastattelutyypit ja toteutustavat lisättynä siihen, että haastattelu voidaan yhdistää myös muihin tutkimusmenetelmiin, mahdollistavat haastatteluiden monipuolisen käytön käytettävyyss tutkimuksissa.” (Vuorela, 2005.) Jokaisella ihmisellä on vapaus olla vastaamatta kysymyksiin, jotka hän kokee loukkaaviksi tai epäsoveliaiksi. Mikäli haastattelu/kysely on pakotettu, haastateltavan on saatava tietää miksi näin on. Haastattelu on menetelmä jolla pyritään selvittämään toisen tahon tiedot, mielipiteet

ja/tai taidot. Sitä käytetään erilaisissa soveltuvuustesteissä, työpaikkahaussa, uutisreportaaseissa jne. Virallisessa haastattelussa haastattelijan on hyvä olla tietoinen, että miksi hän haastattelee juuri tätä henkilöä/henkilöitä ja oltava haastattelusuunnitelma. Ilman suunnitelmaa tai valmiita kysymyksiä haastattelu voi helposti ajautua sivuraiteille, mikä ei välttämättä ole hyväksi. Videota tehtäessä haastattelutilanteita on hyvä suunnitella etukäteen niin paljon kuin mahdollista. On otettava huomioon kuvauskuuma, taustat, meluntaso, mikin asento, ihmisen asento ja hänen katseensa. Meidän dokumenttielokuvassa ohjeistin jokaista haastateltavaa katsomaan minua silmiin ja jättämään huomiotta kameran sekä pitämään puhessa selkeitä taukoja ja vastaamaan kysymyksiin kokonaisiin lausein. Puheen on hyvä olla tauotettu, että leikatessa voi helposti poistaa ylimääräiset asiat. Haastattelijan (minut) päätimme jättää videosta kokonaan pois ja siksi emme halunneet pelkkiä ”kyllä” ja ”ei” vastauksia. Kysymyksiä myös suunniteltiin niin, ettei niihin pystyisi vastaamaan yhdellä sanalla. (liite 4 – esimerkki yhdestä haastattelusta)

4.8 Kuvaukset

Yhtenä tärkeänä osana filmin teossa on saada tarpeeksi videomateriaalia muokattavaksi, jotta jokaiseen kohtaan löytyisi sopiva filttäripätkä. Saatuamme kaikki haastattelut aikaiseksi, rupesimme keräämään oheismateriaalia kuvaamalla Joensuun ja Sortavalan maisemia. Valitettavasti ollessamme Sortavalassa, kameramme petti ja jouduimme kuvaamaan huonolaatuisella kameralla, jonka materiaali oli loppujen lopuksi täysin kelvotonta. Jokainen Sortavalan reissu oli oma haasteensa viisumeiden, aikataulujen ja kyytien suhteen, joten päätimme, että käytämme suurimmaksi osaksi Joensuun maisemia ja leiriltä saatua materiaalia. Kokonaisuudessa toukokuun 2012 mennessä saimme vajaat 20 tuntia videomateriaalia, johon sisältyi kaikki haastattelut ja maisemakuvaukset. Jäljellä oli enää editointi ja äänittäminen.

Videon värimaailma, videon tempo ja kuvauskulmat luovat katsojalle tunnelman. On siis tärkeää valita sellaiset videopätkät, jotka heijastavat koko videon tarkoitusta ja sen kohtauksien tunnelmaa. Jos värimaailma muuttu liian räväkästi ja välivideot ovat liian irtonaisia toisistaan, katsoja voi menettää mielenkiinnon tai mennä sekaisin. Kuvatessa erilaisia kohtauksia on kiinnitettävä huomiota yksityiskohtiin ja

kokonaisuuteen, etteivät ne olisi ristiriidassa toistensa kanssa. Pienet yksityiskohdat voivat luoda erikoistunnelman ja värittää videota monilla tavoilla. Ohjaajan on kiinnitettävä huomiota sekä äänimaailmaan että videoon, jotta ne kulkisivat käsi kädessä ja vahvistaisivat toinen toisiaan. Vaikka videomateriaalin tuottaminen on kuvaajan työtä ja hänellä on vapaus omalle luovuudelle, lopullinen päätös on silti oltava ohjaajalla, koska hänellä on oltava kokonaisvisio aina mielessä.

Monesti emme keskittyneet tarpeeksi kuvaan vaan sisältöön ja vasta jälkikäteen huomasimme pieniä virheitä ja erilaisten kontrastien sekavuutta. Esimerkiksi haastateltaessa Anjaa, emme huomanneet, että huoneen valaistus oli liian hämärä kameran asetuksille. Se oli hyvä oppimispaikka sekä minulle että Otsolle. Valitettavasti haastattelua emme voineet tehdä enää uusiksi, joten oli tyydyttävä siihen videoon, jonka olimme kuvanneet.

Editointivaiheessa videota voi käsitellä ja väriäkin muuttaa, mutta se voi aiheuttaa kuvalaadun heikkenemistä. Ei kannatta kiirehtiä videon kanssa, vaan kannattaa tarkistaa kaikki tekijät kunnolla ennen kuin aloittaa kuvauksen. Valoa voi aina säädellä ja taustakin on muunneltavissa kuvakulmien ja lavasteiden avulla. On kuitenkin varottava, jotta kuvakohtaus ei menetä realistisuutta tai tuo vääriä mielikuvia.

4.9 Kertoja

Dokumenttielokuvassa emme halunneet omia naamojamme esille. Haastattelijan ääntä emme myöskään halunneet kuulolle. Sitä varten päätimme valita yhden kertojaäänän, joka puhuisi välirepliikit ja toimisi filmin pohtivana äänenä. Hommaan suostui Roope, sillä hänellä oli kokemusta radiotyöstä ja minun ja Otson mielestä hänen äänensä oli todella sopiva. Teimme pari kokeilunauhoitusta, jonka jälkeen kirjoitimme Roopelle kertojan repliikit ja jätimme homman hänen huostaansa. Pakko mainita, että tässä vaiheessa olin huomannut miten Roope oli kehittynyt ammattilaisena ja häneen oli helppo luottaa, koska tiesin, että työstä tulee hyvää jälkeä. Valitettavasti Roopelle tuli paljon työasioita ja kaikkien kiireidensä takia päätimme vaihtaa kertojan ja nakitimme hommaan Kallelle, joka oli myös meidän pääeditoijamme. Kertojan repliikit perustuivat meidän yhteisiin ajatuksiimme ja projektin kokonaiskuvaukseen. Lopullinen versio muuttui sen verran, että kertojan

osuudetkin oli kirjoitettava täysin uudestaan. Siihen tuli kolme eri osiota; TRR-projektin kuvaus ja tulokset, venäläinen ja suomalainen koulujärjestelmä ja tulevaisuuden pohdinnat. Jokaiseen osioon otettiin tyttöjen pohdinnat ja kertojan pohjustukset. Loppujen lopuksi kertojan osuus jäi varsin pieneksi, verrattuna siihen miten se oli alunperin suunniteltu.

5. Editointi

Editointia varten tilasin itselleni uuden tietokoneen, jotta tietokoneen muisti ja teho riittäisivät pyörittämään HD-laatuista materiaalia. Ostin ulkoisen kovalevyn, jotta voisimme varmuuskopioida materiaalin.

Editoinnin aloitimme jo ennen kuin kaikki materiaali oli kasassa, sillä tiesimme että se tulee olemaan pitkä prosessi ja se olisi hyvä aloittaa ajoissa. Leikkasimme muutamia haastatteluja Kalle Jäntin kanssa, joka suostui meidän editointimieheksi. Saatuani kaiken videomateriaalin kirjoitin Otso Myrskyn kanssa käsikirjoituksen uusiksi. Näytti siltä, että saamme hyvällä tahdilla koko videon valmiiksi ja olimme todella optimistisia sen suhteen. Ongelmat kuitenkin alkoivat kesällä 2012. Otso oli koko ajan matkoilla, Kallen aikataulu ei kohdannut minun kanssani ja Roope oli niin kiireinen työnsä kanssa, ettei kerinnyt äänittää kertojan osuuksia. Itse en osannut käyttää editointiohjelmaa tarpeeksi hyvin, joten en nähnyt järkeväksi tehdä editointia itse. Videoprojektin ideahan oli antaa muutamille nuorille mahdollisuus kokeilla videotuotantoa ja rohkaista tulevaan ammattiin tai harrastukseen. Löysimme kuitenkin muutamana päivänä kesällä yhteistä aikaa, jolloin teimme videota monta tuntia putkeen. Heinäkuussa taas minä lähdin reissuun ja en ollut tavoiteltavissa. Olin kyllä tarjonnut kotiavaimiani Kallelle ja Otsolle, että he pystyisivät editoimaan ilman minua, mutta järjestely ei käynyt heille. Kirjoittaessani tekstityksiä ja litteroidessani haastatteluita törmäsin taas uuteen haasteeseen. Haastatteluiden litterointi ja kahdelle kielelle kääntäminen vei massiivisesti ilta- ja yöaikaa, sillä päiväsaikaan oli tehtävä muita töitä. Saatuani kaikki haastattelut leikattua ja kirjoitettua suurimman osan haastatteluista auki, oli muutto edessä, enkä tiennyt minne muutan. Kuukauden ajan tietokoneeni oli vanhempieni luona säilytyksessä ja kun palasimme editoinnin ääreen, tapahtui se mistä aina varoitetaan. Vaikka materiaali oli tallessa irtonaisella

kovalevyllä, niin itse editoitu materiaali (huom. tallensimme senkin aina välillä kovalevylle) hävisi ohjelmasta, eikä sitä enää saatu palautettua. Luulen, että onnistuimme tallentamaan tyhjän pohjan vanhan päälle ja ohjelma tallensi sen automaattisesti myös kovalevylle. Editointi oli taas aloitettava alusta. Onneksi kuitenkin käsikirjoitus ja suurin osa tekstityksistä olivat tallessa word-tiedostossa.

5.1 Musiikki

Dokumenttielokuvassa käytimme Roope Tormulaisen tekemää musiikkia. Roope on tehnyt jo muutamien vuosien ajan ambient-musiikkia ja rap-musiikkia. Videon äänimailman luominen ja musiikin tekeminen olivat myös osana Roopen omia opintoja. Editoinnissa täytimme kaikki tyhjät paikat musiikilla ja valitsimme tietynlaisen musiikkitaustan. Musiikki luo vahvasti tunnelmaa ja mielikuvia ja siksi on todella tärkeää, että musiikki täsmää kokonaisuuden kanssa. Taustamusiikilla väritimme haastatteluita ja toimme mahdollisimman paljon tekemisen meininkiä videolle. Hankalinta oli valita yksi kappale, josta tulisi videon teemamusiikki. Saatamme hyvin iloisen ja neutraalin kappaleen taustalle, oli helppo lisätä erilaisia ääniefekteja ja muunlaisia kappaleita eri kohtiin. Aluksi musiikki meinasi viedä kaiken huomion, mutta löysimme tasapainon kuvan ja musiikki välille, jolloin kokonaisuus alkoi näyttämään ja kuulostamaan todella mukavalta.

5.2 Visuaalinen ilme

Kun koko video oli valmis, aloitimme sen hienosäädön. Lisäsimme kuvia projektista, teimme lisää erilaisia efekteja ja toimme entistä enemmän projektin piirteitä esille. Videosta rupesi muodostumaan hyvä mainosvideo koko TRR-projektille ja hyvä lopetus kolme vuotta kestäneelle urakalle. Muutamia kohtia vielä leikattiin viimeistelyssä ja lisäsimme joitain videofilttereitä pidentäkseemme videota. Huomasimme loppuvaiheessa, että videossa on liian paljon tekstiä lyhyessä ajassa, minkä takia päätimme lisätä keventäviä tekijöitä eri kohtiin. Monesti videon kuvailme ja laatu on paljon ratkaisevampi kuin itse sisältö. Vähemmänkin mielenkiintoisen videon ja aiheen voi esittää näyttävästi ja mielenkiintoisesti. Siksi panostimme jälkieditointiin kaiken mitä pystyimme. Kalle teki päivien urakan tietokoneella

editoidessaan videota ja samalla opetellessaan editointiohjelman käyttöä. Selvisimme googlen ja ammattilaisten foorumeiden avulla jokaisesta hankaluudesta.

6. Lopputulos

Idea, joka vaikutti miellyttävältä ja mahdolliselta, muuttui joka vaiheessa haastavammaksi ja haastavammaksi. Aikataulut eivät kohdaneet, motivaation tason laskeminen aina pitkien taukojen aikana ja kokemuksen puute toivat todellisia haasteita projektillemme. Monien tuntien työ vaikutti valuvan hukkaan. Yritimme kannustaa toisiamme niin paljon kuin mahdollista, mutta työ ei näyttänyt edistyvän. Vasta monia kuukausia myöhemmin suunnittelusta aikataulusta, saimme karkean version videosta ja pääsimme hienosäätöön. Vaikka video vaikutti muuttuvan päivä päivältä huonommaksi ja turhemmaksi, saimme lopulta kuitenkin iloksemme aikaan tuloksen, joka miellytti jokaista. Mestarteosta siitä ei tullut, mutta ryhmälle, joka teki ensimmäistä kertaa tällaista työtä, se oli saavutus, josta voimme olla ylpeitä. Dokumenttielokuvan tuottaminen on äärimmäisen haastava ja pitkä prosessi, johon kenenkään ei pitäisi lähteä kevyin mielin. Rohkaisen kuitenkin jokaista kokeilemaan sitä, mikäli on mahdollisuus ja mielenkiintoa. Opimme paljon videon teosta ja pitkän projektin suunnittelusta. Olemme ainakin seuraavalla kerralla paljon fiksumpia ja osaamme suunnitella paljon loogisemmin sekä rakentaa videota johdonmukaisemmin.

Dokumenttielokuvastamme tuli 16 minuutin pituinen video, jossa esitellään TRR-projekti kokonaisuudessaan. Videolla haastatellaan kahta tyttöä (Anja ja Annika) heidän elämästään ja siitä, miten he ovat päätyneet projektiin mukaan. Dokumenttielokuvan puolivälissä Sortavalan koulu numero 1:n vararehtori esittelee koulunsa ja Joensuun Lyseon lukion rehtori vastaavasti omansa. Videossa näytetään pätkiä erilaisista projektin toiminnoista ja Ekaterina Mishina kertoo projektin tarpeellisuudesta. Kokonaisuudessaan videolla pyritään kuvaamaan projektin tekemisen meininkiä ja antamaan realistista kuvaa siitä, mitä projektissa tapahtui kolmen vuoden aikana. Video esitellään virallisesti 12.12.2012 Joensuun Kerubissa TRR-projektin päätösjuhlissa. Videolle ei saatu venäläistä tekstitysraitaa, mutta toivon mukaan saamme sen vielä joulukuun aikana tehtyä. Ongelmana on kyrillisten

aakkosten saaminen editointiohjelmiaan. Video on myös näyte neljän nuoren miehen taidoista: Otson kuvaustaidot, jotka kehittyivät huimasti prosessin aikana, Kallen editointi, Roopen musiikki ja äänityöt, sekä minun kokonaisuuden ohjaaminen.

”Moni taiteilija pohtii loppuesityksen ja yleisöjen merkitystä tärkeänä osana taiteen tekemisen prosessia. Niiden nähdään motivoivan nuoria ja tuovan hankkeen päätteeksi tilaisuuden yhteisten ponnistusten, taitojen ja tulosten näyttämiseen muille.” (2011, Sivonen, Kotilainen ja Suoninen) Videomme esitellään Kerubissa ja sinne on kutsuttu kaikki jotka ovat olleet TRR-projektin toiminnoissa mukana keväästä 2010. Arvioitu vierasmäärä on 60 ihmistä. Olemme joutuneet miettimään, mitä videossa saa ja ei saa olla ja ketkä sitä loppujen lopuksi katsovat tai käyttävät Kaikkia jännittää hiukan ja odotamme mielenkiinnolla, miten väki reagoi meidän tuotokseemme.

7. Media nuorten sosiaalisen vahvistamisen välineenä

Media, virtuaalimaailma ja teknologian tuoma visuaalinen ympäristö ovat jatkuvassa kehityksessä ja se kohdistuu nuoriin entistä enemmän. Monilla on älypuhelimia, iPadeja, iPodeja, oma youtube-kanava ja tietenkin sosiaalinen media kuten Facebook. Ei mene päivääkään, ettei tulisi katsottua Facebookia, youtube-videoita tai ylipäänsä ”surfattua” internetissä. Ja vaikka kaikki tämä on ympärillämme ja monille arkipäivää, se kaipaisi edelleen ohjeistusta ja neuvontaa. Virtuaalimaailmassa liikkuu monenlaisia vaaroja, joihin niin nuoret kuin aikuisetkin helposti törmäävät tietämättään, mitä tekevät. On järjestöjä jotka tarjoavat mediaopetusta ja lisäävät tietoutta median vaaroista työkentällä. Esimerkkinä on Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Olen itsekin tehnyt mediakasvatuskeikkoja kouluissa ja pitänyt oppitunteja tukioppilaille mediasta ja sen vaaroista. Myös kunnioitus mediaa kohtaan on hävinnyt ja usko siihen rakoilee. Tiedonvirta on niin suuri, ettei siitä enää jaksu välittää tai sitä ei yksinkertaisesti huomioi. Elokuvia ja uutisoijia jatkuvasti kritisoidaan ja haukutaan tietämättä, miten suuren työn he tekevät.

Vaikka maailma on siirtynyt ”jälkiuutisoinnista” reaaliuutisointiin, kännykkäkameroiden ja internetin avulla, se ei silti tarkoita, että toimittajien tai mediatyöntekijöiden työ olisi sen helpompaa. Nykyään pitää osata valita oikeat tietolähteet ja etsiä luotettava

lähde kaikista miljoonista videolinkeistä ja blogeista. On osattava tehdä taustaselvitykset ja olla tietoinen aiheesta sen verran, että pystyy antamaan luotettavan ja puolueettoman raportin. Elokuvien teko taas vie hirveästi resursseja ja työvoimaa. Niihin laitetaan hurjia summia ja ihmiset voivat työstää tunnin tai kahden kestävää videota vuosia. Elokuvateollisuus kiehtoo nuoria ja monilla on unelmana olla elokuvatähti, menestyvä ohjaaja tai kenties käsikirjoittaja. Mitä se vaatii, ei välttämättä tiedosteta. ”Mediasta puhuttaessa tarkoitetaan usein joukkoviestinnän mediaorganisaatioita, joissa on esimerkiksi liiketaloudellinen, teknologinen ja journalistinen puolensa. Journalismi on vain eräs käytäntö mediatalojen sisällä. Kaikissa mediataloissa ei harjoiteta journalismia ollenkaan, vaan tuotetaan esimerkiksi viihdettä.” (Karvonen, 2012) On mielestäni tärkeää antaa nuorille mahdollisuus nähdä erilaisia aloja kokeilemalla ja olemalla mukana prosessissa. Kun nuori saa tilaisuuden kokeilla jotain itse, mikä häntä on jollain tavalla kiinnostanut, hän paneutuu työhön paljon ahkerammin ja saa todellisen tunteen siitä, mitä se voisi olla täyspäiväisenä työnä. Luomalla itse mediaa, esimerkiksi videota, artikkelia, internet sivuja ja valokuvia, nuori voi saada tärkeitä kokemuksia. Tekemällä jotain yhdessä nuoret kasvavat sosiaalisesti ja luovat itsellensä vahvoja siteitä muihin. Onnistumalla nuori ansaitsee myös muiden kunnioitusta, joka kasvattaa hänen itseluottamustaan ja edesauttaa häntä kehittymään. Media on siihen hyvä väline, koska se on jokapäivästä ja nuorille tärkeää.

”Sosiaalisella vahvistamisella ymmärretään arkipuheessa monenkaltaista ehkäisevää työtä: varhaista puuttumista, interventioita riskirajoilla, elämän nivelvaiheiden tunnistamista, korjaavia toimia, moniammatillista työtä ja erilaisten palvelujen tuottajien tarkoituksenmukaista ja asiakaslähtöistä verkostoitumista eri-ikäisten ihmisten ja ryhmien kanssa erilaisissa yhteisöissä paremman tulevaisuuden puolesta. Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista.” (Mehtonen 2011.) Tärkeätä, että nuori huomaa oman kehityksensä ja saa vertaisiensa kunnioituksen. Tuntemalla itsensä tärkeäksi ihminen pyrkii entistä parempiin tuloksiin ja vahvistuu sosiaalisena ihmisenä. ”Ihmiset jolla on halu ilmaista itseään menestyvät ja löytävät itselleen onnellisen elämän. He rakastavat työnsä ja laittavat sielunsa siihen. Siksi he onnistuvat siinä erinomaisesti” (Petrova 2012.)

5. Loppusanat

Videoprojektin aikana törmäsimme moniin haasteisiin ja uskon, että jokaiselle mukana olevalle avautui erilainen todellisuus siitä, mitä tällainen työ oikeasti vaatii. Video, jota tavoittelimme puolesta vuodessa, ei valmistunut edes vuodessa ja laitteisto joka vaikutti siltä, että se vaati vain record-nappulan painamista, olikin paljon haastavampi hallita. Jo ensimmäisien kuukausien aikana halusin itsekin luopua projektista, mutta nuorten innostus ja kokeilunhalu sai minut jatkamaan, vaikka tiesin, että menetän monet yöunet ja saan hoitaa suurimman osan taustaselvityksestä ja järjestelyistä itse. Oma jaksamiseni oli siihen aikaan todella raskasta. Tein töitä Punaisella Ristillä, muut TRR-toiminnot veivät aikansa ja lisäksi vapaaehtoistyöt esimerkiksi sovittelutoiminnassa ja muualla täyttivät kalenterini. Jos saisin tehdä homman uusiksi, niin käyttäisin enemmän aikaa tiettyihin asioihin, enkä tekisi kymmeniä asioita samanaikaisesti. Tämä projekti ja erityisesti dokumenttielokuva opettivat minulle paljon siitä, miten oma aikataulunsa pitää järjestää ja miten tärkeää on paneutua välillä yhteen hommaan täysillä. Luulen, että TRR-projekti opetti minulle enemmän kuin kenellekään muulle. Huomasin miten paljon asioita voisin tehdä paremmin ja järjestelmällisemmin. Sain todellisen kokemuksen siitä, miten projekteja järjestetään kolmos-sektorilla ja miten ne käytännössä toimivat. Ilman varsinaista ohjausta ja esimiestä jouduin itse kehittelemään projektille kasvot ja suunnan. Oma itsevarmuuteni kuitenkin työnsi minua kehittelemään täysin oma-aloitteisesti toimintoja ja tekemään työtä omalla tavallani. Jälkeenpäin tuntuu siltä, että olisin tarvinnut enemmän ohjaamista ja suuntaa projektille. En voi kuitenkaan olla pettynyt projektiin, koska se osoittautui todella miellyttäväksi ja monella tavalla onnistuneeksi.

Tartuimme videoprojektiin ennakkoluulottomasti ja pidimme yhteisvoimin toisiamme pystyssä. Me kaikki kehityimme ja se, että meillä oli pieni, tiivis porukka, jossa yhteisymmärrys ja luottamus tekivät haastavastakin työstä miellyttää, oli hieno asia. Roope, joka suoritti omia opintojaan loppuun projektin avulla, suunnittelee tekevänsä äänityksiä ja erityisesti videoäänityksiä tulevaisuudessakin. Otso, joka on kuvannut vain hupivideoita, sai kosketuksen suunnitelmalliseen videointiin ja on pohtinut lähtevänsä videoalalle tai vähintään jatkavansa kuvaamista tulevaisuudessakin. Kalle, joka hallitsee tietokoneet, olisi mahtava editoija ja jos elämä tuo

mahdollisuuden, niin hän varmasti tarttuu siihen. Annika pääsi tarkastelemaan omaa elämäänsä eri näkökulmasta. Hänen epävarmuutensa, joka näkyi TRR-projektin alussa, on hävinnyt ja nyt hän tähtää valokuvaajaksi ja opiskelee ahkerasti Joensuun Lyseon lukiossa. Anja, joka on aina vaikuttanut määrätietoiselta nuorelta, on ruvennut pohtimaan muita polkuja ja etsimään omia henkilökohtaisia mieltymyksiä sen sijaan, että turvautuisi aina vanhempien ja muiden ehdotuksiin. Minä itse sain mielettömän kokemuksen ja uskonkin, että tämä ei tule olemaan minun viimeinen videoprojektini. Haluan tulevaisuudessakin tuottaa ja ohjata. En välttämättä aio tehdä työtä videoiden parissa, mutta harrastuksena koen sen olevan hieno tapa ilmaista itseäni ja reflektoida omaa maailmaani. Vasta työn lopussa luin teoria dokumenttielokuvan tuottamisesta ja huomaan suuresti, että siitä olisi ollut paljon apua heti alusta asti. Esivalmistelut ja teoriaan tutustuminen olisi helpottanut työmme paljon, mutta opimmehan kantapään kautta.

Tiedän, että videota odotetaan mielenkiinnolla Nuorisoseuroissa ja Venäjällä, ja vaikka heidän odotuksensa eivät täyttyisikään, niin minun odotukseni ovat enemmän kuin toteutuneet. Monet suomalaiset nuoret pääsivät ensimmäistä kertaa Venäjälle ja venäläiset Suomeen. Heistä tuli kavereita ja he pääsivät toteuttamaan itseään. Tässä niin kuin monissa muissakin asioissa ”matka on tärkeämpi kuin päämäärä”.

LIITTEET

Liite 1 – Dokumenttielokuvan idean alkuperäinen vedos

TEKEMISEN RIEMUA RAJALLA

”Tekemisen riemua rajalla” - lyhytdokumenttielokuva on kuvaus nuorten unelmista ja tulevaisuuden suunnitelmista. Dokumentti keskittyy yhden suomalaisen ja yhden venäläisen nuoren ajatuksiin ja kokemuksiin heidän nuoruutensa ajalta. Dokumentissa haastatellaan nuoria, heidän läheisiään, opettajiaan, kavereitaan sekä muita heidän elämäänsä vaikuttaneita henkilöitä. Sen aikana vertaillaan, miten eri ympäristössä kasvaneiden ja erilaisista lähtökohdista ponnistaneiden nuorten toiveet ja unelmat eroavat ja yhtyvät. Elokuva kuvataan Joensuun seudulla sekä Sortavalassa tulevan syksyn (2011) aikana. Dokumenttielokuva on osa ”tekemisen riemua rajalla’ (TRR) – projektia. Projekti on Suomen Nuorisoseurojen Liiton koordinoima ja se saa rahoituksensa Suomen Ulkoasianministeriön lähialueyhteistyöstä. Projekti pyrkii edistämään Venäjän ja Suomen nuorten lähialueyhteistyötä. Projekti vapaaehtoisten nuorten toimesta. Dokumenttielokuvana pyritään näyttämään ja dokumentoimaan projektin onnistumisia ja tuloksia.

Dokumenttielokuvan ohjaajana toimii Leo Kaipainen (TRR-projektinpäällikkö), kameramiehenä vapaaehtoinen Otso Myrsky, äänimiehenä opiskelija Roope Tormulainen ja vapaaehtoisena edittojana Kalle Jäntti. Dokumenttielokuvan valmistumis ajaksi arvioidaan vuoden 2012 helmikuu.

Liite 2 – Artikkelit Nuorisoseurat lehdessä

Tekemisen Riemua Rajalla –projektin dokumenttielokuva

TRR projektin nuoret aloittivat dokumenttielokuvan kuvaamisen elokuussa 2011. Kuvausryhmä otti haasteekseen tutkia nuorten unelmia ja tulevaisuuden näkymiä. Dokumenttielokuvaa tehtäessä pyritään selvittämään, mistä nuoret saavat vaikutteita ja minkälaiset asiat kannustavat heitä tekemään valintoja elämässä. Seuraavaksi kerrotaan lyhyesti dokumenttielokuvasta ja sen alkuperäisestä ideasta.

Unelmat ja haaveet ovat monen nuoren arkipäivää. Länsimaalaiselle lapselle on ominaista pohtia tulevaisuutta ja monilla on haaveammatteja kuten palomies, astronautti, eläinlääkäri tai jotain aivan muuta. Vartuessaan lapset saavat esikuvia sukulaisistaan ja muista tutuista. Kirjallisuudesta, mediasta ja elokuvista lapset omaavat idoleita, joihin samaistuvat unissaan ja omissa unelmissaan. Sitä unelmoidaan rokkistaran urasta, hyvän puolesta taistelevan sankarin roolista, häikäisevän kaunottaren ulkonäöstä, hyvin menestyvän näyttelijän kuuluisuudesta tai muista yhteiskunnan ylistämistä hahmoista.

Yhteiskunta ihannoit tietynlaisia elämäntyyplejä ja lapset alistuvat näille ihannekuville kaikista helpoiten. Lapsen mielikuvituksella ei ole rajoja ja mikään ei ole mahdotonta. Mitä menestyvämpi yhteiskunta sitä enemmän mahdollisuuksia lapsilla on valittavanaan. On tärkeää pohtia, minkälaiset tekijät loppujen lopuksi vaikuttavat lapsen tai nuoren valintoihin. Onko takana ohjaileva media, perinteet, kulttuuritausta vai onko vanhemmilla suuri rooli? Yhteiskuntamme mukaan menestys tulee hyvän koulutuksen kautta ja menestys tarkoittaa onnellista elämää. Se ei aina kuitenkaan ole totta. Olemme monesti todistaneet, miten onneton elämä jollakin julkisuuden henkilöllä tai menestyvällä bisnesmiehellä saattaa olla. Onko nuorilla kyky suunnitella omaa tulevaisuuttaan miettimättä perhetaustoja, vanhempien odotuksia tai yhteiskunnallista painetta, vai onko niillä suuri merkitys ja valta nuoren tulevaisuuden valintoihin?

Tässä dokumenttielokuvassa perehdymme nuorten tulevaisuuden näkymiin ja tekijöihin, jotka niihin vaikuttavat. Vaikutteita saadaan mm. uskonnosta, perheestä, koulusta tai kavereilta. Pohtiessamme näitä kysymyksiä syvennymme myös kahden nuoren tytön elämään ja heidän taustoihinsa. Tarkastelemme heidän unelmiaan ja tarkastelemme niiden syntyä. Haastattemme nuorten läheisiä ja muita heidän elämänsä vaikuttaneita ihmisiä. Jututamme nuorten kanssa työskenteleviä ihmisiä ja vertailemme kulttuurisia eroja. Toinen tytöistä on Venäjällä asuva ja toinen

Suomessa. Molemmat peruskoulu-/lukioikäisiä. Heidän elämänsä ovat samassa vaiheessa, mutta onko heillä samanlaisia tai edes samankaltaisia näkymiä omasta tulevaisuudesta? Vaikuttaako perheen varakkuus tai perhetausta samalla tavalla suomalaisen ja venäläisen nuoren valintoihin ja onko kulttuurilla oma painonsa? Tarkastelemme miten harrastukset vaikuttavat unelmiin ja haaveisiin, miten harrastuksen merkitys eroaa Venäjällä ja Suomessa. Kaikkia kysymyksiä pohditaan haastatteluiden ja tilastojen avulla.

Kuvauspaikkoina toimii Pohjois-Karjala ja Sortavalan alue ja elokuvan valmistumisajaksi on arvioitu ensi talvea. Dokumenttielokuva on osa ”Tekemisen Riemua Rajalla” –projektia. Projekti on Suomen Nuorisoseurojen Liiton koordinoima ja se saa rahoituksensa Suomen Ulkoasianministeriön lähialueyhteistyöstä. Projekti pyrkii edistämään Venäjä ja Suomen nuorten lähialueyhteistyötä.

Lisätietoja

Leo Kaipiainen

Projektipäällikkö

Suomen Nuorisoseurojen liitto ry.

Tekemisen Riemua Rajalla –projekti

leo.kaipiainen@nuorisoseurat.fi

Liite 4 – haastattelu esimerkki

Sofia/Katja haastattelukysymykset

- Kertoisitko itsestäsi ja omasta työstäsi?
- Kertoisitko venäläisestä koulujärjestelmästä? Mitä hyviä/huonoja puolia löydät?
- Onko kaikilla nuorilla yhtä suuri mahdollisuus koulutukseen, lähtökohdasta riippumatta?
- Mitkä ovat nuorten yleisimmät harrastukset Sortavalan alueella? Luuletko niiden vaikuttavan nuorten tulevaisuuden valintoihin?
- Miten nuoret viettävät vapaa-aikaansa?
- Millaisia odotuksia asettaa yhteiskunta nuorille? Onko niitä liikaa/liian vähän?
- Millainen vanhempien rooli on nuorten tulevaisuuden valintojen kannalta?
- Mistä nuoret saavat nykyään vaikutteita? Onko heillä yleisiä esikuvia?
- Miten sukupuolten väliset unelmat eroavat toisistaan?
- Minkälaisiin ammatteihin luulet nuorten pyrkivän?
- Minkälainen median rooli/muoto vaikuttaa eniten nuorten valintoihin?
- Kommentoi väitettä, että vain koulutuksen kautta saa hyvän tulevaisuuden.
- Miten nuorten osallistuminen tällaisiin projekteihin (TRR) vaikuttaa?

Lähteet

Chandrantseva Sofia, 2012. Sähköposti ”Psykologis-Pedagogisen keskuksen toiminta”

Erkki Karvonen, 2012. Media viestinnän välineenä ja välittäjänä, sivusto:

<http://viesverk.uta.fi/johdviest/luento1.html>

Vuorela Suvi, 2005, ”Haastattelumenetelmät”, Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1

Jäntti Kalle, 2012 TRR-projektin vapaaehtoinen, haastattelu

Koiso-Kanttila Visa, 2003 ”Dokumenttielokuvan ohjaus, opetusmateriaali”,

Kalliomaa Antti, 2010, Powerpoint esitys ”Tervetuloa Nuorisoseuraan 15.4.2010”

Lehikoinen Petri, 2011. Haastattelu.

Mishina Ekaterina, 2011. Haastattelu.

Mehtonen Tuija, 2011, ” Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä”

”Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen” Humanistinen ammattikorkeakoulu –

HUMAK, 2011

Myrsky Otso, 2012. TRR-projektin vapaaehtoinen, haastattelu

Nevala Tommi, 2012 ”Elokuvaskasvatus Sodankylässä, oppimateriaalit, Käsikirjoitus”

Petrova Anja, 2012. TRR-projektin vapaaehtoinen, haastattelu

Siivonen Katriina, Kotilainen Sirkku, Suoninen Annikka, 2011, Iloa ja voimaa

elämään, Nuorten taiteen tekemisen merkitykset Myrsky-hankkeessa, ISBN 978-952-5464-92-4, Helsinki.

Seppänen Eija, 2008, raportti Nuorten tulevaisuudenkuvat, Fountain Park Oy

Tormulainen Roope, 2012. TRR-projektin vapaaehtoinen , haastattelu

Ulkoasianministeriö, 2011

Webster John, 1996, ” Dokumenttielokuvan käsikirjoittamisesta, Alustus AVEK:in,

Yleisradion ja Suomen Elokuvasäätiön dokumenttipäiville.”. Internetti sivusto ->

<http://elokuvantaju.uiah.fi/index.html>